

RAN-2501001206010401
B.A. (Sem. VI) Examination March - 2026
Sanskrit Vedantshastra (शंकराचार्यकृत-चतुःसूत्री)
(Paper - 14) Major

Time: Hours]

[Total Marks: 50

સૂચના : / Instructions (1) ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી. Fill up strictly the above details on your answer book.	Seat No.: Student's Signature
--	--

પ્ર. 1 ટૂંકમાં જવાબ આપો. (7 માંથી 5) (10)

Answer briefly. (Any 5 out of 7).

1. શંકરાચાર્ય નો જન્મ ક્યાં થયો હતો ?
Where was Śankarācārya born ?
2. અધીકરણના અંગો કેટલા ? ક્યા ક્યા ?
How many components (parts) are there in an *Adhikarana* ? What are they ?
3. બ્રહ્મસૂત્રના રચયિતા કોણ છે ?
Who is the author of the *Brahma-sūtra* ?
4. ‘પ્રસ્થાનત્રયી’ શબ્દ સમજાવો.
Explain the term *Prasthāna-trayī*.
5. દર્શનો કેટલા છે ? ક્યા ક્યા ?
How many philosophical systems (*Darsanas*) are there ? Name them.
6. ભાષ્ય ની વ્યાખ્યા આપો.
Give the definition of “*Bhāṣya*.”
7. બીજા અંકુર ન્યાય શબ્દ સમજાવો.
Explain the term *Bīja-AnkuraNyāya*

પ્ર. 2 અ) ગદ્યખંડનો અનુવાદ કરી વિચાર સ્પષ્ટ કરો. (08)

A) Translate the given prose passage and clearly explain the ideas expressed.

1. ધર્મબ્રહ્મજિજ્ઞાસયોઃફલજિજ્ઞાસ્યભેદાચ્ચ ।
અભ્યુદયફલંધર્મજ્ઞાનંતચ્ચાનુષ્ઠાનાપેક્ષમ્ ।
નિઃશ્રેયસફલંતુબ્રહ્મવિજ્ઞાનંનચાનુષ્ઠાનાન્તરાપેક્ષમ્ ।
ભવ્યશ્ચધર્મોજિજ્ઞાસ્યેનજ્ઞાનકાલેઽસ્તિ, પુરુષવ્યાપારતન્ત્રત્વાત્,
ઇહતુભૂતંબ્રહ્માજિજ્ઞાસ્યંનિત્યત્વાન્નપુરુષવ્યાપારતન્ત્રમ્ । ચોદનાપ્રવૃત્તિભેદાચ્ચ ।
યાહિચોદનાધર્મસ્યલક્ષણંસાસ્વવિષયેનિયુજ્જનૈવપુરુષમવબોધયતિ,
બ્રહ્મચોદનાતુપુરુષમવબોધયત્યેવકેવલમ્,
અવબોધસ્યચોદનાઽજન્યત્વાન્નપુરુષોઽવબોધેનિયુજ્યતે ।

2. જન્મોત્પત્તિરાદિરસ્યેતિ તદ્ગુણસવિજ્ઞાનો બહુબ્રીહિઃ । જન્મસ્થિતિભટ્કાં સમાસાર્થઃ । જન્મનશ્ચાદિત્વ શ્રુતિનિર્દેશાપેક્ષં વસ્તુવૃત્તાપેક્ષં ચ । શ્રુતિનિર્દેશસ્તાવત્ ‘યતો વા ઇમાનિ ભૂતાનિ જાયન્તે’ (તૈત્તિ. ૩.૧૧) ઇત્યસ્મિન્વાક્યે જન્મસ્થિતિપ્રલયાનાં ક્રમદર્શનાત્ । વસ્તુવૃત્તમપિ, જન્મના લબ્ધસત્તાકસ્ય ધર્મિણઃ સ્થિતિપ્રલયસંભવાત્ અસ્યેતિ પ્રત્યક્ષાદિસંનિધાપિતસ્ય ધર્મિણ ઇદમા નિર્દેશઃ । ષષ્ઠી જન્માદિધર્મસંબન્ધાર્થા । યત ઇતિ કારણનિર્દેશઃ ।

પ્ર. 2 બ) સૂત્ર સમજાવો. (05)

B) Explain the given Sūtra.

1. જન્માદયસ્યયતઃ ॥૧-૧-૨॥

OR

પ્ર. 2 અ) ગદ્યખંડનો અનુવાદ કરી વિચાર સ્પષ્ટ કરો. (08)

A) Translate the given prose passage and clearly explain the ideas expressed.

1. અતઃ શબ્દોદ્દેશર્થઃ ।
યસ્માદ્વેદાવાગ્નિહોત્રાદીનાંશ્રેયઃસાધનાનામનિત્યફલતાંદર્શયતિ- ‘તયથેહકર્મચિતોલોકઃક્ષીયતેવમેવા-મુત્રપુણ્યચિતોલોકઃક્ષીયતે’ (છાન્દો. ૮.૧૧.૬) ઇત્યાદિઃ । તથા બ્રહ્મવિદાપ્નોતિપરમૂઠ્યાદિઃ (તૈત્તિ. ૨.૧૧) તસ્માદ્યથોક્તસાધનસંપત્ત્યનન્તરંબ્રહ્મજિજ્ઞાસાકર્ત્તવ્યા । બ્રહ્મણોજિજ્ઞાસાબ્રહ્મજિજ્ઞાસા ।
બ્રહ્મચવક્ષ્યમાણલક્ષણં ‘જન્માદયસ્યયતઃ’ ઇતિ । અતઃ ન બ્રહ્મશબ્દસ્યજાત્યાદ્યર્થાન્તરમાશઙ્કિતવ્યમ્ ।
2. વિજ્ઞાનમાત્ર ક્ષણિકમિત્યેકે । શૂન્યમિત્યપરે । અસ્તિ દેહાદિવ્યતિરિક્તઃ સંસારી કર્તા, ભોક્તેત્યપરે । ભોક્તૈવ કેવલ ન કર્તેત્યેકે । અસ્તિ તદ્વ્યતિરિક્ત ઈશ્વરઃ સર્વજ્ઞઃ સર્વશક્તિરિતિ કેચિત્ । આત્મા સ ભોક્તુરિત્યપરે । એવં બહવો વિપ્રતિપન્ના યુક્તિવાક્યતદાભાસસમાશ્રયાઃ સન્તઃ । તત્રાવિચાર્ય યક્તિચિત્પ્રતિપદ્યમાનો નિઃશ્રેયસાત્પ્રતિહન્યેતાનર્થં ચેયાત્ । તસ્માદ્બ્રહ્મજિજ્ઞાસોપન્યાસમુખેન વેદાંતવાક્યમીમાંસા તદવિરોધિતકોપકરણા નિઃશ્રેયસપ્રયોજના પ્રસ્તૂયતે ॥૧॥

બ) સૂત્ર સમજાવો. (05)

B) Explain the given Sūtra.

1. શાસ્ત્રોયોનિત્વાત ॥૧-૧-૩॥

પ્ર. 3 શાંકરભાષ્યના ઉપોદ્ઘાતમાં શંકરાચાર્યએ કરેલી અધ્યાસ વિષયક મીમાંસા સ્પષ્ટ કરો. (13)

Explain in detail the discussion (Mīmāṃsā) on Adhyāsa presented by Śāṅkarācārya in the Upodghāta (introduction) of the ŚāṅkaraBhāṣya.

OR

પ્ર. 3 શંકરાચાર્યના મતે બ્રહ્મ, જીવ, જગતની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો. (13)

Explain in detail the concept of Brahman, Jīva, and Jagat according to Śāṅkarācārya.

પ્ર. 4 ટૂંકનોંધ લખો. (4 માંથી 2) (14)

Write short notes (any two out of four)

1. સૂત્ર - ભાષ્ય-અધિકરણ
Sūtra - Bhāṣya - Adhikarana
2. શંકરાચાર્ય નું જીવન.
Life of Śāṅkarācārya
3. અનિવચનીય ખ્યાતિ.
Anirvacanīya Khyāti
4. સાધન ચતુષ્ટય
Sādhana Chatustaya